

PÉNTEK IMRE

A megsérült boldogság örökösei

Az Oláh család kiállítása
a Józsefvárosi Galériában

Az emlékezés idejét éltük november végén. 24-én a Magyar Napló Oláh János-emlékszámát mutatta be Bíró Gergely és Jánosi Zoltán szerkesztő számos közreműködővel, a Józsefvárosi Galéria előadóterében. A visszatekintés, a versek és a zene szöttese elégikus fátylat terített az eltávozott irodalmár képzelt ravatalára. Szép és bensőséges volt a műsor, záróakkordként az elhunyt költő mondta el a *Pinceszeri elégia* című versét, filmfelvételtől. Bíró Gergely írta a Napló-szám bevezetőjében: „S ha egyszer belevölünk végre, viselhetjük-e kabátját, amely a nagy teleknek mindig ellenállt, és fejünkbe húzhatjuk-e sapkáját a halászkok napja alatt?” Igen, Oláh János hiányzik, sokunknak, nagyon. Legjobban családjának, s ez természetes.

Mivel korábban érkeztünk, láttuk a másnap nyíló kiállítás előkészületeit, Matyi és Kati – a két képzőművész gyermek – szorgoskodását a galéria terében. Két Kő Pál-tanítvány, akik az elmúlt években megtalálták egyéni útjukat, rangos művekkel, kiállításokkal képviseltetve magukat a kortársak között. Matyi a metró Kossuth Lajos téri alsó kerengőjében lévő *Teiresziasz* című, vak és vakvezető kutyája kompozíciójára lehet büszke, Kati akár az *Éva* címet viselő szobrára, kezében az „alkalmi” almával. És éppen arról beszéltünk, hogy volt honnan eredeztetni tehetségüket. Oláh János ugyanis elvégezte a Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolát, kis híján egy másik művészeti ágban kötve ki. Erről Kő Pál írt megelevenítő erővel az emlékező számban.

Megemlítettem, hogy remélem, Jánostól is láthatunk majd néhány kezdeti munkát. Az igenlő válasz megnyugtató. Itt jegyzem meg: egy barátságunk is lehetnek hiányai. Bár Jánost a barátaim közt tudhatam, Kő Pált szintúgy, de valamiért ez a képzőművészeti megnyilatkozás, érdeklődés elsikkadt. Sokszor beszélgettünk, s meglepődtem, hogy János és Pál néhány apró utalásból is tökéletesen értik egymást. Matyi és Kati életében, tehetségében ez tört ki, nyilvánult meg elemi erővel. Igen, egy budapesti művészcsalád, amely joggal adhatta ennek a kiállításnak a címet Oláh János verse nyomán: *A boldogság éve*

– amikor még az apa is ott volt köztük, a maga kivételes lényével, személyiségével. (S hány vers született az óvodába vagy iskolába kísérés, várakozás magányos, önemésztő pillanataiban!) A költői megnyitó után, amelyen Mezey Katalin – milyen nehéz leírni – özvegy és a fiú, Lackfi János mondott verseket, a kiállított műveké a szó.

Nos, jelen voltak Oláh János rajzai, festményei is. A tehetség szikrázó jeleivel. Az akvarellal készült *Önarckép* mintha megelőlegezte volna azt a kétkedő, tépelődő, kissé kesernyés kifejezést, amely oly sokszor, s nem indokolatlanul, megjelent vonásain. A könnyed grafikák, tusrajzok azt jelezték: alkotójuk mesterien bánt a vonallal, s olyan nagyobb szabású munka elkészítésére is vállalkozott, mint a tárlaton látható *Csendélet*.

A terem bal oldalán Oláh Mátyás László mutatkozott be, mondhatnám, teljes „vértetében”. Ami azt is jelentette, hogy a jelentős szobrászati művek és dokumentációjuk mellett festményeit és grafikáit is láthattuk. Sokat olvashattunk a szobrászrajzokról, amelyek kissé elnagyoltan, vázlatosan előlegezték meg a készülő szobor kontúrjait, fontosabb elemeit. Ám Oláh Mátyásnál nem erről van szó. Nála a festői kifejezés egyenrangú a szobrászattal. A nyitókép mellbevágó és megragadó: a *T-Rex*. Az őshüllő brutálisan kegyetlen feje egy elegáns, jól szabott öltöny felett. Több helyütt is láttam ezt a képet, lehet, hogy korunk új szimbólumává válik. Feltűnik néhány szerep-kép: *Esti döglés*, *Szoni Xpéria* vagy az *FB önarckép*. Minden képen látni a festői kvalitás félreismerhetetlen nyomát. A *Francia piac* sorozat a tárgyiasság tanulmánya, mindennapi fogyasztásunk anti-mitológiatlanságának véres, naturalisztikus, kíméletlen szemrevétele. A fogyasztás nyomán hogyan változik át az élő élettelené, kívánatos áruvá, asztali terméké. Aztán néhány mű a *Múltak raktáraiból*, mint az *Ádám*, *Királyportrék*, *Santa Maria Sopra Minerva*. A *Királyportrék* egy nagyvonalú kísérlet, egy pseudo-rekonstrukció, amely néhány ajánlatot tesz a jelennek – kopott, középkorias stílusban – valamikori felségeink képmásairól. Hiperrealizmusról is beszélhetnénk, de Oláh Mátyás képes a kifejezés érdekében olyan „mutációkra”, melyek során a valóság átszellemlül, a látvány elemi erejűvé válik. Akad néhány „mellékszál”, technikai beavatottság, erre a mesteriség művelése csábította: *Az irgalmas szamaritánus című festmény megvilágítása*, vagy a *Két kép közötti tér*. Itt nem a kép teljessége érvényesül, hanem pl.

A boldogság évei című kiállítás megnyitója 2016. november 25-én

a megvilágítás, a fény eloszlása lesz a fő, meghatározó motívum. Ezek az óvatos kitérések azonban nem váltak – eddig – absztrakcióvá, Oláh Mátyás a figurativitás elkötelezettje. S jó észlelni, hogy a tanítvány követte mesterét: az érzékletes műformálás, a hiteles megjelenítés számára mindennél fontosabb. Szobrászata is ennek példája. A *Támadást színlelő közepkorú férfi I–II.* posztmodern ízléssel is magyarázható (és elfogadható), de a szituáció is önmagáért beszél. Oláh Mátyás sem egy az egyben hozza színre szereplőit: szereti az elidegenítő eszközöket. Olykor egy maszk, fejhallgató, gázárc teszi zárójelbe a naturát, az emberi testet. Az *Önarckép II.* például erről szól, némi ironikus éllel mutatja a tudálékos embert, a kis, arca telepedő piramisokkal.

Oláh Katalin – hisz a formaelv hasonló – igyekezett a java termésből olyan műveket elhozni, amelyek eltérnek testvére kissé archaikusan szigorú világától. A *Szabad akarat I–II.* annak a vándorló kedvnek (ösztönnek) állít mementót, amely a korábbi bezártság helyett ma bekóborolhatja Európát. A kissé modoros emlékdombon lévő motoros és a feszület egy-egy felfogás attribútumai, melyek nyomán ki-ki a mag lehetőségeit keresi. A *Forgás* egy bravúros korcsolyamozdulat életteli rögzítése, míg a *Szinkronúszó csapat* egy víz alatti jelenet, jelenség plasztikai megfelelője. Katalin meg tudta oldani, hogy az apró figurák felszín alatti és fölötti mutatója – az átlátszó műanyag segítségével – maximálisan érvényesüljön. A szobrásznőt szemmel láthatóan érdekli a sport, több szobra is készült e témában. Itt csak ízelítőt adott ebből az izgalmas, látványos plasztikai műegyüttesből. Szakrális érdeklődéséből – talán szándékosan – alig csillantott meg valamit. Előtűnik a gögös Sza-

lomé Szent János fejével, nem épp kegyeletes látvány. De a pajkosság sem vész el, a szabadoság – női megfogalmazásban – a *Szünetet* eredményezte. A két mezítelen lábfej a tömegkultúra apró műtyürekén nyugszik, mint a gondtalanság, a kitáruló szemtelenség színönimája. Oláh János *Belső tükör* című kötetének címlapján is Katalin *Pieta* című szobra szerepel, amely a korpusz helyét, a megváltó hiányát az üres lepel drámai fodraival, hullámzásával érzékelteti.

Kiss Adél szorosan kötődik a két testvér kifejezőmódjához. Egy rendkívül gazdag kollekciónal képviselteti magát, amely sokoldalúságával, sokirányúságával is meglep. Elsősorban a szélsőséges, határeseti emberi helyzetek érdeklik: ezek festői visszaadására koncentrálnak (kizártság, bezártság, víz alá merülés, trauma). Láthatjuk a víz alá merülő emberi arc eltorzulását, miközben a kép pazar színpompájával igyekeznek elterelni figyelmünket a bekövetkező tragédiáról. Az üveg mögötti lét festői analízise is az eltorzulásról szól, amikor a személy csak egyetlen dologra tud figyelni: a szabadulásra. A *Merülés* csak a női köröket villantja fel, a vízcsillámok tükröződése közepette. Az *Esőn át* már kacérkodik a struktúrává válás dimenzióival, s a *Transzparens struktúrákon* feloldódik a képmező, csak két átderengő száj sejteti, hogy itt két emberi arc rejtőzik az esőfüggöny mögött. Kis Adél is kacérkodik az elvontabb megjelenítéssel, de csak a sejtelem, sőt, a misztikum szintjén. Az átváltozások a figuralitáson belül játszódnak le, a körvonalak csak elmosódnak, elbizonytalanodnak, nem válnak szikár, lényegre visszavezethető, tárgyias elemmé. S ami még érdekes: két női alkotóval találkozunk a kiállításon. A minuciózus megjelenítés, az apróságok felnagyítása, a részletek elevensége, úgy látszik, a női princípium szerves tartozéka.

Három fiatal alkotó, három kiváló képzőművész. Számot adnak kötődéseikről, elképzeléseikről, világlátásukról. Arról a szerves magyar tradícióról, éltető hagyományról, amely elfelejtődni látszott az évek során. Vállalásuk komoly tett – s ha Oláh János kabátjába egy kicsit bele akarnak nőni, határozottan jó úton járnak.

(A tárlat 2017. január 6-ig látható.)